

ปรัชญาตะวันตก :

บทที่ ๔ ปรัชญากรีกสมัยเริ่มต้น (ตอนที่ ๒)

บทที่ ๔ ปรัชญากรีกสมัยเริ่มต้น (ตอนที่ ๒)

- ขอบข่ายเนื้อหา
 - สำนักเอเลียด
 - เซโนฟาเนส
 - ปาร์มินิเดส
 - เซโนแห่งเอเลียด
 - เอมเปโดเคลส
 - อานักซาโกรัส
 - สำนักปรมาณูนิยม เดมอคริตุส

ปรัชญากรีกสมัยเริ่มต้น

- สมัยเริ่มต้น — นักปรัชญาธรรมชาติ — สนใจและสงสัยเกี่ยวกับโลกภายนอกและธรรมชาติรอบตัว คิดค้นว่าอะไร คือ “ปฐมธาตุ” หรือ ธาตุแท้ของสรรพสิ่ง และ ปัญหาการเปลี่ยนแปลงในธรรมชาติ

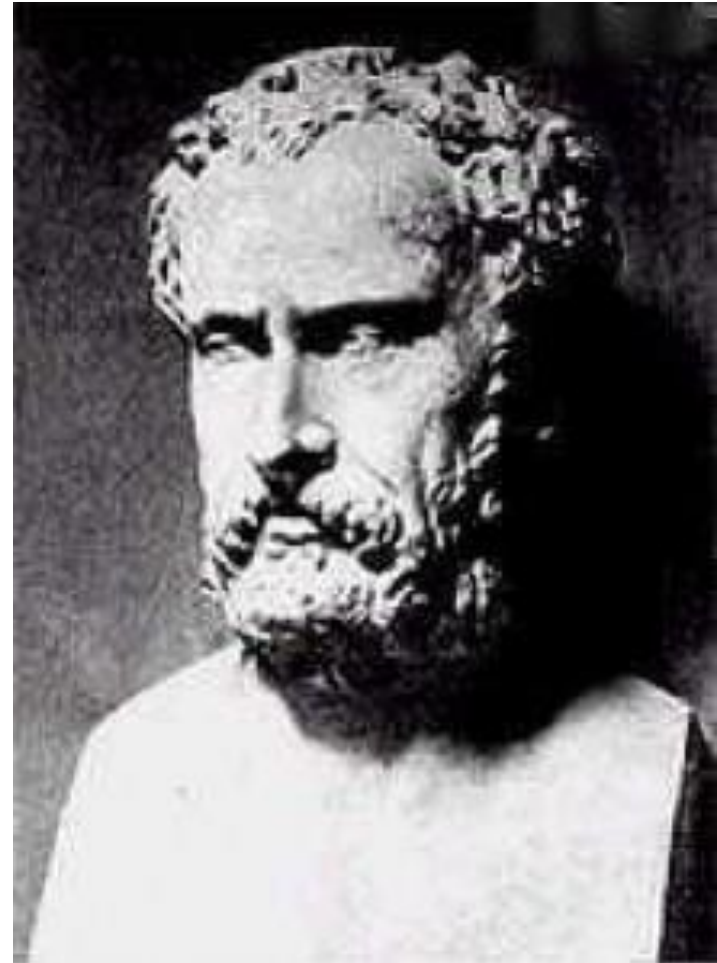
โลกเกิดขึ้นมาได้อย่างไร ?
และเกิดมาจากไหน ?

สำนักเอเลีย

เอเลีย (Elea) เป็นชื่อของนครรัฐหนึ่งของกรีกในดินแดนภาคใต้ของคาบสมุทรอิตาลี สำนักปรัชญาที่ตั้งอยู่ ณ นครรัฐนี้ได้ชื่อว่าสำนักเอเลีย (The Eleatic School) หลักปรัชญาของสำนักนี้ขัดแย้งตรงกันข้ามกับปรัชญาของเฮราคลีตัส ในขณะที่เฮราคลีตัสสอนว่าโลกเป็นอนิจจังหรือเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สำนักเอเลียกลับสอนว่า โลกเที่ยงเป็นนิรันดร์ ความเปลี่ยนแปลงใดๆ ในโลกเป็นเพียงภาพลวงตา นักปรัชญาคนสำคัญของสำนักเอเลียประกอบด้วยเซโนฟาเนส ปาร์มีนิเดส และเซโนแห่งเอเลีย

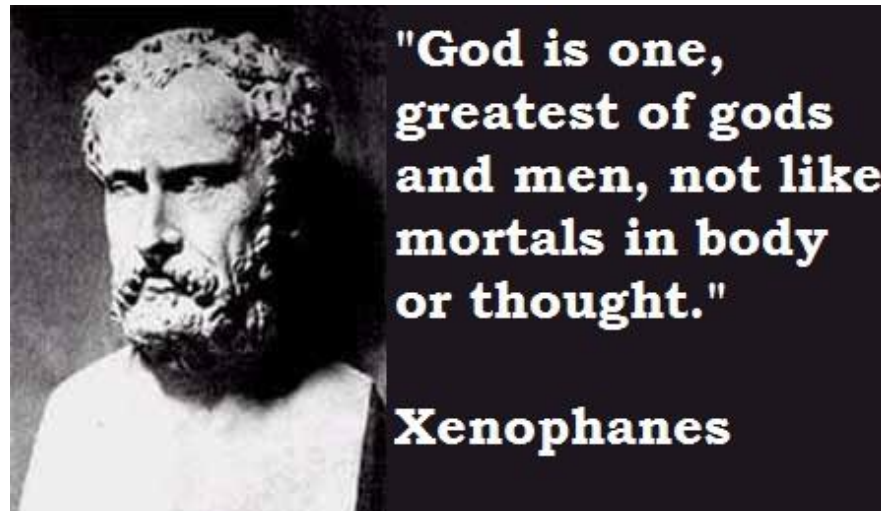
เซโนฟาเนส (Xenophanes) เกิดก่อน ค.ศ.570-480

- เป็นนักปรัชญา โดยท่านชอบแต่งบทกวีนิพนธ์ไว้เป็นมหากาพย์ เพลงโคลก และกลอนเสียดสี ท่านไม่ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับปรัชญาโดยตรง แต่ปรัชญาของท่านมีสอดแทรกในบทกวีที่ท่านนิพนธ์นั่นเอง คำสอนของท่านมุ่งแก้ไขศรัทธาในศาสนาของประชาชน และเห็นว่าประชาชนในสมัยนั้น มีศรัทธาที่ผิดในพระเจ้า ท่านพยายามแสดงศรัทธาที่ถูกต้องแก่ประชาชน โดยมุ่งปฏิรูปศาสนาใหม่

ความเชื่อเรื่องเทพเจ้า

- มนุษย์จะต้องไม่วาดภาพเทพเจ้าไปตามจินตนาการของตน มิฉะนั้นจะกลายเป็นว่า มนุษย์สร้างเทพเจ้าตามอำเภอใจ พระเจ้าในความจริงตามทัศนะของท่าน คือเทพเจ้าไม่ได้มีมากมายหลายองค์ (God) และพระเจ้าไม่ได้มีรูปร่างหน้าตาเหมือนมนุษย์ พระเจ้ามีรูปทรงกลมมีตาทิพย์ และเป็นสัพพัญญู ทรงมีอยู่ชั่วนิรันดร์กาล พระองค์ไม่มีการอุบัติและจติ ไม่มีขอบเขตจำกัด

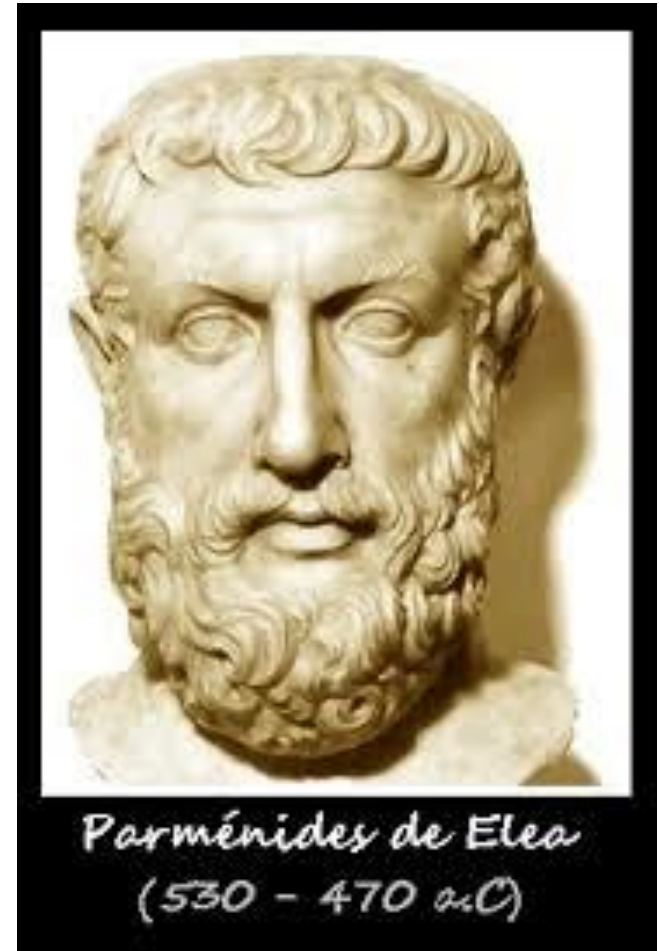
ปรัชญาของเซโนฟาเนส

- พระเจ้าอยู่ในโลก เพราะพระเจ้าเป็นอันเดียวกันกับโลก
พระเจ้าคือโลก โลกคือพระเจ้า
- โลกโผล่ขึ้นจากทะเล และต่อไปจะกลับจมหายลงทะเลไปอีก
จากนั้นจะโผล่ขึ้นใหม่ สลับกันอย่างนี้เรื่อยไป

ปาร์มินิเดส (Parmenides พ.ศ. ๒๘-๙๓)

- ท่านประยุกต์คำสอนของอาจารย์ (เซโนฟาเนส) โดยได้แนวความคิดจากข้อความที่ว่า”สรรพสิ่งในโลก คือ พระเจ้า” และ” พระเจ้าไม่เคยเปลี่ยนแปลง” จึงนำมาสร้างหลักปรัชญาที่ว่าด้วยความเที่ยงแท้คงที่ของโลก และท่านได้เขียนหนังสือปรัชญาไว้เป็นบทกวีแบ่งเป็นสองภาค ภาคแรกชื่อ “วิถีแห่งความจริง”(Way of truth) ภาคสองชื่อ “วิถีแห่งความลวง” (Way of seeming)

ปรัชญาของปาร์มินิเดส

- ธาตุแท้หรือแก่นแท้ของสรรพสิ่งไม่เคยเปลี่ยนแปลงเลย ความเปลี่ยนแปลงเป็นเพียงปรากฏการณ์หน้าฉากเท่านั้น แต่แก่นแท้ของโลกไม่เคยเปลี่ยนแปลง
- ภาวะ (Being) เป็นแก่นแท้ของโลก เหตุนี้ภาวะจึงเป็นปฐมธาตุของสรรพสิ่ง ภาวะไม่เคยเปลี่ยนแปลง ภาวะไม่มีการเกิด ภาวะไม่มีการดับ เพราะมันจะต้องมีอยู่ตลอดไป

ข้อสังเกต

- ปรัชญาของท่านเป็นบ่อเกิดแห่งลัทธิจิตนิยม (Idealism) ที่เน้นความสำคัญของจิตเหนือวัตถุภายนอก ต่อมาพลาโตได้นำแนวคิดของท่านไปพัฒนาเป็นโลกแห่งมโนคติ (World of ideas) และถ้ามองอีกมุมหนึ่ง ภาวะในทัศนะของท่านเป็นสิ่งที่จำกัด กินที่ มีรูปเป็นทรงกลม ทำให้เข้าใจได้ว่า ภาวะเป็นวัตถุหรือสสาร เพราะเป็นสิ่งที่กินที่และมีรูปร่างดังกล่าว แก่นแท้ของโลกจึงเป็นวัตถุ เมื่อมองมุมนี้ปรัชญาของท่านก็เป็นวัตถุนิยม (Materialism) ที่ถือว่าความจริงแท้ของสรรพสิ่งเป็นวัตถุหรือสสาร

เซโนแห่งเอเลีย (Zeno of Elea พ.ศ. ๕๓-๑๑๓)

- ปฏิเสธการเคลื่อนไหว ความจริงแท้จะต้องไม่เคลื่อนไหว สิ่งที่เคลื่อนไหวเป็นมายา
- สนับสนุนความเห็นของอาจารย์ปาร์มีนิเดส ว่าความจริงมีเพียงสิ่งเดียว ความหลากหลายเป็นภาพลวงตา
- เป็นบิดาของระบบวิภาษวิธี เพราะใช้วิธีนี้ในการโต้ตอบทางปรัชญา
- สำนักเอเลีย มีความเห็นขัดแย้งกับเฮราคลิตุส

ยุทธวิธีของเซโนแห่งเอเลีย

- 1) ความเป็นจริงเป็นสิ่งเดียวหรือหลายสิ่ง
- 2) ความเป็นจริงเป็นสิ่งที่คงที่หรือเปลี่ยนแปลง
- เพื่อสนับสนุนมติว่า ความเป็นจริงเป็นสิ่งเดียวและคงที่ถาวร ท่านอภิปรายว่า ความหลากหลายและความเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เรายอมรับไม่ได้ จึงไม่มีอยู่จริง สังเกตว่า เซโนไม่ได้สนับสนุนทฤษฎีของอาจารย์โดยตรง ท่านเพียงหักล้างมติของฝ่ายตรงข้ามลง เพื่อปกป้องคำสอนของอาจารย์เท่านั้น นี่คือนโยบายของเซโนแทนที่จะทำตัวเป็นฝ่ายรับก็กลับเป็นฝ่ายรุก แทนที่จะรอเป็นจำเลย ท่านกลับฟ้องโจทก์เสียเอง

บทสรุป

- นักปรัชญาทั้งสามของสำนักเอเลียเสนอค้ำสอนที่สัมพันธ์กัน กล่าวคือ
- เซโนฟาเนสมีทรรศนะว่า “พระเจ้าคือสรรพสิ่งและสรรพสิ่งคือพระเจ้า”
พระเจ้าคือความเป็นจริงประการเดียวในโลก”
- ปาร์มีนิเดสเสนอใหม่ว่า “สรรพสิ่งคือสภาวะ (Beimg) และสภาวะคือ
สรรพสิ่ง” ความเป็นจริงในโลกมีสิ่งเดียว และสิ่งนั้นได้แก่ภาวะอันไม่รู้จัก
เปลี่ยนแปลง
- เซโนสับสนับสนุนปาร์มีนิเดสด้วยการพิสูจน์ว่า ภาวะหรือความเป็นจริงนั้นมี
อยู่อย่างเที่ยงแท้ถาวร ความเปลี่ยนแปลงเป็นแต่เพียงภาพลวงตา
- หลักใจความสำคัญของสำนักเอเลียสมืออยู่ว่า “เนื้อแท้หรือความเป็นจริงใน
โลกเป็นสิ่งที่คงที่ถาวร อันไม่มีวันเปลี่ยนแปลง”

เอมเปโดเคลส (Empedocles) พ.ศ.48-108

- เป็นชาวเมืองอะกรีเจนตุม ภาคใต้ของเกาะซิซิลี
- ปฐมธาตุ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ที่มารวมตัวกันด้วยพลังแห่งความรัก และแยกตัวออกไปด้วยพลังแห่งการเกลียด
- เป็นนักประนีประนอม ระหว่างปรัชญาของเฮราคลิตุสกับ สำนักเอเลีย จึงเสนอความคิดข้างต้น

(c) Andy Brice 1998

Empedocle's.

ปรัชญาเอมเปโดเคลส

- โลกทั้งเปลี่ยนแปลง และไม่เปลี่ยนแปลงในเวลาเดียวกัน
- เมื่อมองไปที่ปฐมธาตุ เราจะพบความเที่ยงแท้คงที่ แต่เมื่อมองไปที่สิ่งต่างๆ อันเกิดจากการผสมของปฐมธาตุ เราจะพบความเปลี่ยนแปลงของโลก ดังนั้นโลกจึงทั้งเปลี่ยนแปลงและไม่เปลี่ยนแปลง
- ปฐมธาตุมีอยู่ ๔ อย่าง คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ

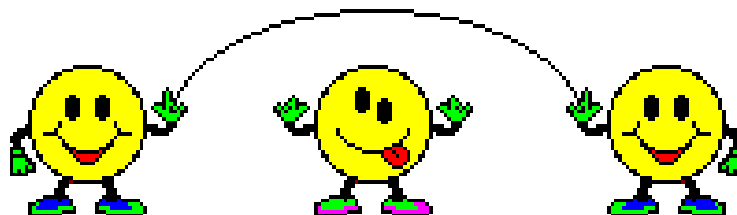
ความรักและความเกลียด

- โลกและสรรพสิ่งแตกสลายเพราะธาตุทั้งสี่แยกตัวออกจากกัน เหตุเพราะความรัก ธาตุทั้งสี่รวมตัวกันเหตุเพราะความเกลียด ดังนั้นโลกและสรรพสิ่งจะมีขึ้นหรือแยกตัวกันก็เพราะความรักและความเกลียด

ข้อเปรียบเทียบ

- ธาตุสี่ของเอมเปโตเคลส เป็นสิ่งคงที่ถาวรไม่เปลี่ยนแปลง สามารถแยกอยู่เป็นอิสระจากกัน
- ธาตุสี่ในพระพุทธศาสนาเป็นขณิกะ คือเกิดดับทุกขณะไม่มีธาตุใดดำรงอยู่คงที่ถาวร ธาตุเหล่านี้เป็นสหุปปັນธรรมคือเกิดร่วมกันตลอดเวลา

อานักซาโกรัส (Anaxagoras) เกิดเมื่อ พ.ศ. 43-115

- เป็นคนแรกที่น่าปรัชญาไปเผยแพร่ในเอเธนส์
- อานาซากรัสถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้หลบหลู่ศาสนา เพราะเขามีความเห็นว่ ดวงอาทิตย์คือหินไฟสีแดง ที่มีขนาดใหญ่กว่าอาณาจักรกรีก และดวงจันทร์คือสิ่งที่มีลักษณะเหมือนโลก มีแสงเป็นแสงสะท้อนจากดวงอาทิตย์

ปรัชญาของอานักซาโกรัส

- “สิ่งทั้งหลายไม่อาจเกิดขึ้นจากความว่างเปล่า” โลกนี้ไม่ได้เกิดขึ้นปัจจุบันทันที แต่เนื่องจากผลแห่งการรวมตัวของวัตถุดิบที่มีอยู่ก่อนแล้ว และเรียกวัตถุดิบสำหรับสร้างโลกว่า”ปฐมธาตุ”
- ปฐมธาตุ ควรมีมากกว่า ดิน น้ำ ลม ไฟ
- “สถาปนิกผู้วางแปลนและควบคุมการสร้างโลกนั้นคือ “จิต หรือ มโน” (Mind or Nous)

จุดเด่นของอานักซาโกรัส

- ท่านเป็นนักปรัชญากรีกคนแรกที่พูดถึง “จิต” ไว้ชัดเจน โดยได้แยกจิตออกจากสสารอย่างเด็ดขาด
- นักปรัชญายุคต่อมาจับประเด็นแห่งความแตกต่างนี้เป็นจุดแยกไปสร้างปรัชญาจิตนิยม (Idealism)
- เป็นนักปรัชญาคนแรกที่นำปรัชญาไปเผยแพร่แก่ชาวเอเธนส์ จนทำให้เอเธนส์กลายเป็นศูนย์กลางปรัชญาในกาลต่อมา

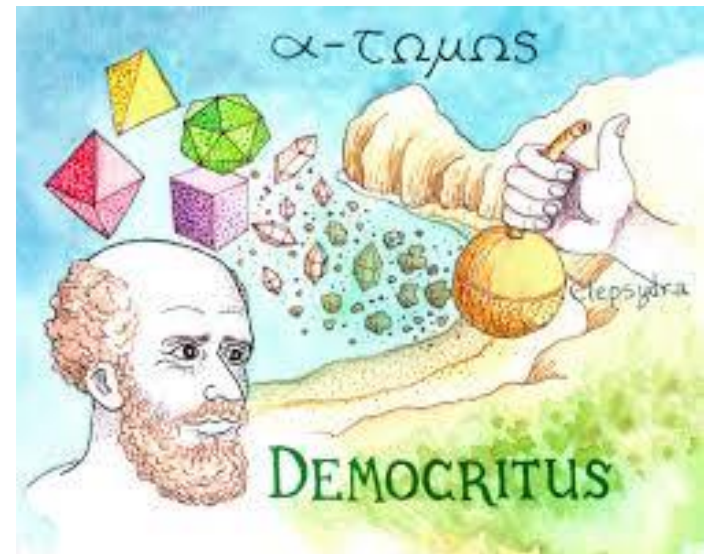
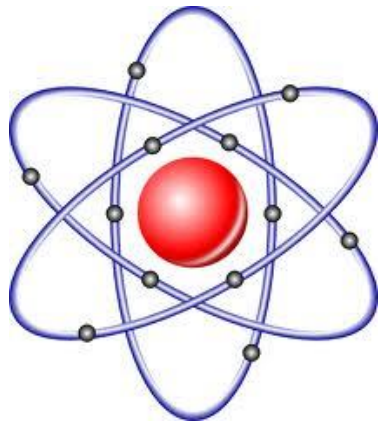
เดโมคริตุส (Democritus พ.ศ. 83 – 173)

- เป็นแบบฉบับแห่งปรัชญาสำนัก
ปรมาณูนิยม
- เป็นนักปรัชญาผู้อุทิศชีวิตแก่การศึกษา
และการคิดคำนึง ท่านได้กล่าวว่า
- “ข้าพเจ้าพอใจที่จะค้นพบการพิสูจน์
ทฤษฎีทางเรขาคณิตแม้เพียงข้อเดียว
มากกว่าที่จะพิชิตราชบัลลังก์เสียอีก”

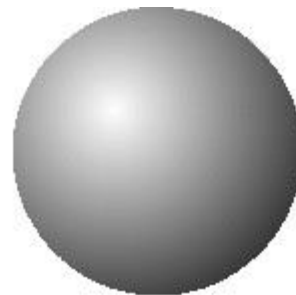
ปรัชญาของเดโมคริตุส

- ทานยอมรับระหว่างความเที่ยงแท้ถาวรกับการเปลี่ยนแปลง
- การเปลี่ยนแปลงในโลกเป็นเรื่องที่ไม่อาจปฏิเสธ แต่การเปลี่ยนแปลงนั้นไม่กระทบกระเทือนต่อปฐมธาตุ
- ปฐมธาตุคือ ประमाण หรือ อะตอม

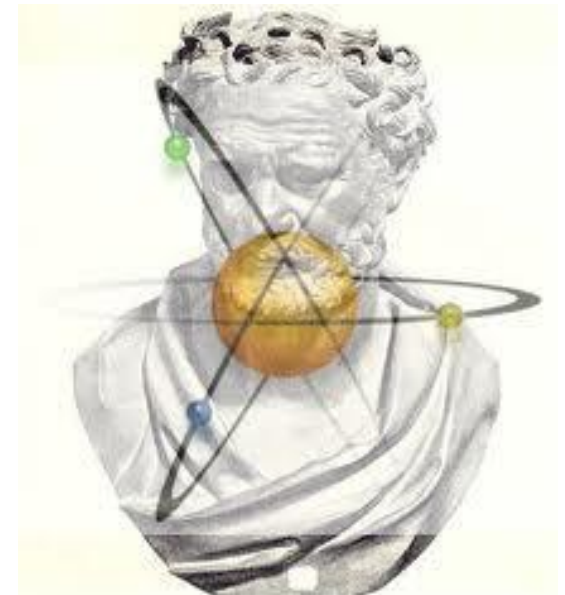

ปรมาณู (Atom) คืออะไร ??

- หมายถึง “วัตถุที่มีขนาดเล็กที่สุดไม่สามารถจะแบ่งย่อยได้อีกแล้ว”
- ปรมาณูมีอยู่ก่อนกำเนิดของโลก ปรมาณูไม่มีการเกิดดับ
- ปรมาณูไม่มีวันเปลี่ยนแปลง
- ปรมาณูแตกต่างกันที่ปริมาณ ไม่ใช่คุณภาพ

**Democritus
(400 B.C.)**

กำเนิดจักรวาล

- ปริมาณภายในวงวนจะรวมตัวกันโดยปริมาณที่มีรูปร่างและขนาดคล้ายคลึงกัน จะเกาะตัวกันเป็นดิน น้ำ ลม ไฟ และสิ่งต่าง ๆ จนเป็นโลกนี้และดวงดาวในจักรวาล
- การเคลื่อนที่ของปริมาณดำเนินตามกฎกลศาสตร์ (Mechanical Law) อันตายตัว “ไม่มีอะไรเกิดขึ้นอย่างไรเหตุผล สรรพสิ่งเกิดขึ้นตามเหตุผลและความจำเป็น”

ทัศนะเรื่องวิญญาณ

- วิญญาณของคนเราเกิดจากการรวมกลุ่มของปรมาณูที่กลมที่สุด ประณีตที่สุด คล่องแคล่วที่สุด เรียกปรมาณูพวกนี้ว่า “ปรมาณูวิญญาณ.” (Soul Atom) มันแผ่ซ่านไปทั่วสรรพางค์ ทำหน้าที่อำนวยการความเคลื่อนไหวของอวัยวะในร่างกาย ทำหน้าที่ต่างกันไป เช่น ปรมาณูส่วนสมองทำหน้าที่คิด ปรมาณูส่วนหัวใจทำหน้าที่โกรธ

ทฤษฎีความรู้

- ได้ถูกแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ความรู้เทียมกับความรู้แท้ ความรู้
อย่างแรกเกิดจากประสาทสัมผัส ความรู้ระดับสัมผัสนี้เป็นความรู้
เทียม เพราะผัสสะบิดเบือนโลกภายนอก
- ความรู้ที่แท้ต้องเป็นความรู้เกี่ยวกับปรมาณูตามที่เป็นจริง คือรู้ตัว
คุณภาพปฐมภูมิของปรมาณูว่า มันมีรูปร่าง ขนาด และน้ำหนัก
เท่านั้น
- ความรู้แท้เป็นความรู้ระดับเหตุผล ไม่ใช่ระดับสัมผัส เดมอคริตุส
จึงให้ความสำคัญแก่เหตุผลมากกว่าสัมผัส นักปรัชญาเรียกท่านว่า
“เป็นนักเหตุผลนิยม” (Rationalist)

เทพวิทยา

- เทพเจ้าเกิดจากการรวมตัวของปรมาณูที่ประณีตมาก จึงมีอำนาจและเหตุผลเหนือมนุษย์ เทพเจ้ามีอายุยืนยาวกว่ามนุษย์ แต่ไม่เป็นอมตะ เทพเจ้ามีวันตายเหมือนกัน ท่านบอกว่า เทพเจ้าไม่นิยมมาแทรกแซงกิจการภายในของมนุษย์ ดังนั้น มนุษย์ไม่จำเป็นต้องกลัวเกรงหรือเซ่นไหว้เทพเจ้าแต่ประการใด

จริยศาสตร์

- ชีวิตทุกชีวิตมีจุดหมายคือ ความสุข ความสุขคือความสบายใจ
เนื่องจากความสงบราบเรียบภายในดวงใจ ไม่ใช่ความสุขทางเนื้อ
หนังประเภทนี้เกิดชั่วครึ่งชั่วยาม ท่านบอกว่า คนเรายังลดความ
ทะยานอยากลงได้มากเท่าใด โสาศที่เขาจะชอกช้ำใจ เพราะ
ความผิดหวังก็มีน้อยลงเท่านั้น.

สรุป

- เดมอคริตุส เป็นนักวัตถุนิยม (Materialist) เพราะเชื่อว่าความจริงสูงสุด เป็นอนุภาคของสสารหรือปรมาณู วิชาญาณในทัศนะของท่านก็เป็นปรมาณู
- เดมอคริตุสกล่าวว่า ปรมาณูหรืออะตอมเป็นสิ่งที่แบ่งแยกไม่ได้ แต่นักวิทยาศาสตร์ได้แยกส่วนประกอบของปรมาณูออกเป็นประจุไฟฟ้าอิเล็กตรอน โปรตรอน และนิวตรอน นับว่าปรัชญาของท่านมีอิทธิพลต่อแนวความคิดของนักปรัชญายุคต่อมา และได้รับการกล่าวถึงเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เป็นการสิ้นสุดปรัชญากรีกสมัยเริ่มต้น

ฉบับที่ ๕

**THANK
YOU
FOR
READING
!**

ดาวน์โหลดไฟล์นี้ได้ที่

www.philosophychic.com

สนุกกับการเรียนรู้ปรัชญาและศาสนาแบบชิค ๆ เคียงคู่รอยยิ้ม